

Αριθμός 19/2018

**Πρακτικό συνεδριάσεως του Τριμελούς Συμβουλίου
του Συμβουλίου της Επικρατείας
(άρθρο 2 του Ν. 3068/2002)**

Συνεδρίασε σε συμβούλιο στις 23 Οκτωβρίου 2018, με την εξής σύνθεση: Ι. Γράβαρης, Αντιπρόεδρος, Προεδρεύων, σε αναπλήρωση της Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας, που είχε κώλυμα, Π. Καρλή, Ελ. Παπαδημητρίου, Σύμβουλοι. Ως Γραμματέας έλαβε μέρος η Ελ. Γκίκα.

Για να εξετάσει την από 20 Φεβρουαρίου 2017 αίτηση της δευτεροβάθμιας οργάνωσης πρωτοβάθμιων ενώσεων στρατιωτικών με την επωνυμία «Πανελλήνια Ομοσπονδία Ενώσεων Στρατιωτικών» (Π.Ο.Ε.Σ.), που εδρεύει στην Αθήνα, με την οποία ζητείται η συμμόρφωση της Διοικήσεως προς την υπ' αριθμ. 1125/2016 απόφαση της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Το Συμβούλιο, αφού άκουσε την εισηγήτρια, Σύμβουλο Π. Καρλή, δέχθηκε τα εξής:

1. Επειδή, με την υπό κρίση αίτηση, η οποία μετά την έκδοση του 4/2018 πρακτικού του παρόντος συμβουλίου, εισάγεται νομίμως ενώπιόν του, η αιτούσα, συνδικαλιστική οργάνωση των εν ενεργεία στρατιωτικών των ενόπλων δυνάμεων, παραπονείται για τη μη συμμόρφωση της Διοικήσεως και, συγκεκριμένα, του Υπουργείου Οικονομικών προς την 1125/2016 απόφαση της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας. Με την τελευταία αυτή απόφαση ακυρώθηκε, κατ' αποδοχή αιτήσεως και της ήδη αιτούσας, η οικ2/88371/ΔΕΠ/17.11.2014 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Εθνικής Άμυνας, Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη και Ναυτιλίας και Αιγαίου (Β' 3093/18.11.2014), με την οποία είχε καθορισθεί ο χρόνος και τρόπος καταβολής στα εν ενεργεία στελέχη των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας και τους

συνταξιούχους των σωμάτων αυτών των μισθολογικών και συνταξιοδοτικών διαφορών που προέκυψαν από την αναδρομική, από 1.8.2012, αναπροσαρμογή των αποδοχών τους με τις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 86 του ν. 4307/2014 (Α' 246), κατόπιν των 2192-6/2014 ακυρωτικών αποφάσεων της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, κατά το μέρος που αφορούσε την καταβολή των διαφορών αποδοχών στα εν ενεργεία στελέχη των ενόπλων δυνάμεων.

2. Επειδή, με την ανωτέρω 1125/2016 ακυρωτική απόφαση, και με τις εκεί ειδικότερες αιτιολογίες, έγιναν δεκτά τα εξής: Με τις διατάξεις του άρθρου 86 παρ. 2 του ν. 4307/2014, που δημοσιεύθηκε κατόπιν των 2192-6/2014 ακυρωτικών αποφάσεων της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας, θεσπίσθηκε ιδιότυπο μισθολόγιο των στελεχών των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας σε συμμόρφωση, όπως ρητώς αναφέρεται στην αιτιολογική έκθεση του νόμου και στις σχετικές συζητήσεις της Βουλής, προς τα κριθέντα από το Δικαστήριο με τις εν λόγω αποφάσεις. Από την αντιπαραβολή, εντούτοις, των διατάξεων του ν. 4093/2012, που κρίθηκαν αντισυνταγματικές με τις διατάξεις εκείνες, προς τις προϊσχύουσες διατάξεις του ν. 3205/2003 και τις νεότερες του ν. 4307/2014 προέκυπτε ότι οι αναπροσαρμοσμένες αποδοχές ήταν μεν ανώτερες εκείνων που ελάμβαναν τα στελέχη των ενόπλων δυνάμεων υπό την ισχύ του αντισυνταγματικού ν. 4093/2012, κυμαίνονταν, όμως, σε επίπεδα κατώτερα εκείνων που είχαν διαμορφωθεί πριν από την 1.8.2012 (ημερομηνία στην οποία ανέτρεχε ο αντισυνταγματικός νόμος). Στο νέο αυτό μισθολόγιο προσδόθηκε αναδρομική ισχύς, η οποία ανέτρεξε στον χρόνο ενάρξεως ισχύος των αντισυνταγματικών διατάξεων του ν. 4093/2012, με αποτέλεσμα οι νεότερες μισθολογικές ρυθμίσεις να αντικαθιστούν τις ανίσχυρες αυτές διατάξεις αναδρομικώς, από 1.8.2012. Ως συνέπεια της αναδρομικότητας αυτής, εκδόθηκε η προσβληθείσα κοινή υπουργική απόφαση (οικ2/88371/ΔΕΠ/14/17.11.2014), με την οποία προβλέφθηκε ο χρόνος και ο τρόπος επιστροφής, για το χρονικό διάστημα από 1.8.2012 έως 30.11.2014, των χρηματικών ποσών που αντιστοιχούν στην διαφορά μεταξύ των αναπροσαρμοζόμενων αποδοχών του ν.

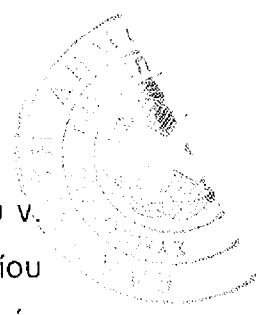
4307/2014 και των αποδοχών που πράγματι είχαν λάβει τα πιο πάνω στελέχη, και τα οποία (ποσά) ήταν μειωμένα σε ποσοστό περίπου 50% σε σχέση με τις προ της 1.8.2012 αποδοχές τους. Το Δικαστήριο έκρινε, στη συνέχεια, ότι οι νεότερες μισθολογικές ρυθμίσεις ενέχουν δύο διακριτά, μεταξύ τους, κεφάλαια και, συγκεκριμένα, το κεφάλαιο της αναδρομής, το οποίο αφορά στο χρονικό διάστημα από 1.8.2012 έως και τη δημοσίευση του ν. 4307/2014 (15.11.2014), και το κεφάλαιο που αφορά στο χρονικό διάστημα από της δημοσίευσης του νόμου και εφεξής. Σχετικά με το αναδρομικό μέρος τους, κρίθηκε ότι οι διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 86 του ν. 4307/2014 (καθώς και της απολύτως συναφούς διατάξεως της παραγράφου 3 του ίδιου άρθρου, κατ' επίκληση της οποίας είχε εκδοθεί η προσβληθείσα υπουργική απόφαση) αντίκεινται στο άρθρο 95 παρ. 5 του Συντάγματος. Ειδικότερα, κρίθηκε ότι οι ρυθμίσεις του άρθρου 86 του ν. 4307/2014, κατά το αναδρομικό τους κεφάλαιο, κατά το οποίο αποτελούσαν ρύθμιση ατομικών περιπτώσεων, συνιστούσαν πλημμελή συμμόρφωση προς τις ακυρωτικές αποφάσεις, διότι τόσο για το χρονικό διάστημα από 1.8.2012 μέχρι 31.12.2012, το οποίο αφορούσε τα ποσά των αποδοχών που οι στρατιωτικοί και τα στελέχη των σωμάτων ασφαλείας είχαν υποχρεωθεί να επιστρέψουν ως αχρεωστήτως καταβληθέντα λόγω των αναδρομικών μειώσεων που επέβαλε ο ν. 4093/2012, όσο και για το χρονικό διάστημα από 1.1.2013 μέχρι 15.11.2014, το οποίο αφορούσε τα χρηματικά ποσά που αντιστοιχούσαν στην διαφορά μεταξύ των αποδοχών που ελάμβαναν προ της εφαρμογής του ν. 4093/2012 και των αποδοχών που πράγματι τους καταβλήθησαν, προβλεπόταν μερική, κατά το ήμισυ, περίπου, καταβολή χωρίς να αρκεί για να καταστήσει συνταγματική την καταβολή αυτή η επίκληση από τον νομοθέτη αποκλειστικά δημοσιονομικών λόγων όμοιων με εκείνους που είχαν προβληθεί και αξιολογηθεί από το Δικαστήριο στις δίκες επί των οποίων εκδόθηκαν οι κρίσιμες ακυρωτικές αποφάσεις. Περαιτέρω, με την ακυρωτική απόφαση κρίθηκε, ότι οι διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 86 του ν. 4307/2014, κατά το μέρος που αναπροσαρμόζουν τις τρέχουσες αποδοχές των εν ενεργεία στρατιωτικών των ενόπλων

δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας για το μέλλον, αντίκεινται προς την απορρέουσα εμμέσως από τις διατάξεις των άρθρων 45, 23 παρ.2 και 29 παρ. 9 του Συντάγματος αρχή της ιδιαίτερης μισθολογικής μεταχειρίσεως των στρατιωτικών, όπως αυτή προσδιορίσθηκε επακριβώς με τις 2192-6/2014 αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας. Και τούτο διότι και το νέο μισθολόγιο παρουσιάζοταν ως αποκλειστικό αποτέλεσμα των περιορισμένων δημοσιονομικών δυνατοτήτων της χώρας και της εξ αυτών προκαλούμενης αδυναμίας πλήρους αποκαταστάσεως του μισθολογίου των στρατιωτικών, αναδεικνύοντας ως κύριο κριτήριο διαμορφώσεως του την επιλογή του νομοθέτη να αντιστοιχούν οι νέες περικοπές στο ήμισυ των αρχικών με συνέπεια το κριτήριο αυτό να προσλαμβάνει, εξ αντανάκλασεως, έναν οιονεί μαθηματικό χαρακτήρα, συνδεδεμένο αμέσως με το ποσοστό της μισθολογικής αποκαταστάσεως των στρατιωτικών, εμμέσως δε και πάλι με του σκοπούς της προγενέστερης αντισυνταγματικής ρυθμίσεως του ν. 4093/2012, την επίτευξη, δηλαδή, συγκεκριμένης μεσοσταθμικής μειώσεως του μισθολογικού κόστους του μισθοδοτούμενου, βάσει «ειδικών» μισθολογίων, προσωπικού. Δεν ελήφθησαν, αντιθέτως, υπόψη, κατά τη διαμόρφωση του νέου μισθολογίου, πέραν του, κατά τα ανωτέρω, αμιγώς ποσοτικού και, ως εκ τούτου, προδήλως απρόσφορου κριτηρίου, κατά τα κριθέντα με τις ακυρωτικές ως άνω αποφάσεις, άλλα κριτήρια, αναγόμενα στη σημασία της αποστολής των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας και στις ιδιαίτερες συνθήκες ασκήσεως των καθηκόντων των στελεχών τους, ούτε, άλλωστε, εκτιμήθηκε τεκμηριωμένα αν και μετά τις νέες μειώσεις οι αποδοχές τους παραμένουν επαρκείς για την αντιμετώπιση του κόστους αξιοπρεπούς διαβίωσής τους και ανάλογες για την εκπλήρωση της αποστολής τους. Η συνεκτίμηση, εντούτοις, των κριτηρίων αυτών ήταν επιβεβλημένη, καθόσον οι επίμαχες περικοπές αφορούν σε αποδοχές των στελεχών στρατιωτικώς οργανωμένων σωμάτων, υπέρ των οποίων ο κοινός νομοθέτης έχει υποχρέωση ιδιαίτερης μισθολογικής μεταχειρίσεως, η οποία απορρέει εμμέσως από πλείονες συνταγματικές διατάξεις, ως αρχή που εγγυάται την αποτελεσματική εκπλήρωση της κρατικής

αποστολής τους και ως αντιστάθμισμα για τις ιδιαίτερες συνθήκες εκτελέσεως των καθηκόντων τους. Με τις σκέψεις αυτές το Δικαστήριο, με την εν λόγω 1125/2016 απόφαση της Ολομέλειας, ακύρωσε, όπως προελέχθη, την προσβληθείσα πράξη κατά το μέρος που αφορούσε την καταβολή διαφορών αποδοχών στα εν ενεργεία στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων.

3. Επειδή, το παρόν Συμβούλιο, επιλαμβανόμενο της υπό κρίση αιτήσεως για την διαπίστωση της συμμορφώσεως ή μη της Διοικήσεως προς την 1125/2016 ακυρωτική απόφαση, εξέδωσε το 4/2018 πρακτικό, με το οποίο, αφού έκρινε ότι συνέτρεχε, εν προκειμένω, περίπτωση μη συμμορφώσεως της Διοικήσεως προς την προμνημονευθείσα ακυρωτική απόφαση, κάλεσε το Υπουργείο Οικονομικών, σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθρα 3 παρ. 1 του ν. 3068/2002 και 2 παρ. 2 του π.δ/τος 61/2004, να συμμορφωθεί προς την απόφαση αυτή εντός οκταμήνου από την επίδοση του οικείου πρακτικού, λαμβάνοντας υπόψη της ειδικές δημοσιονομικές συνθήκες της Χώρας, υποδεικνύοντας δε, συγχρόνως, στη Διοίκηση και τις ειδικότερες υποχρεώσεις συμμορφώσεως. Συγκεκριμένα, με το πρακτικό αυτό κρίθηκε ότι από την ανωτέρω ακυρωτική απόφαση απορρέει, εν πρώτοις, η υποχρέωση καταβολής των χρηματικών ποσών που αντιστοιχούν στη διαφορά μεταξύ των αποδοχών που οι στρατιωτικοί ελάμβαναν προ της εφαρμογής του ν. 4307/2014, δηλαδή πριν την 1.8.2012, και των αποδοχών που πράγματι τους κατεβλήθησαν μετά την εν μέρει μισθολογική αποκατάστασή τους με τις διατάξεις του νόμου αυτού, κατ' εφαρμογήν της ακυρωθείσης κοινής υπουργικής αποφάσεως (οικ2/88371/ΔΕΠ/17.11.2014, Β' 3093/18.11.2014). Πέραν της υποχρεώσεως αυτής, η οποία αποτελεί άμεση συνέπεια του ακυρωτικού αποτελέσματος, ευθεία, δηλαδή, συνέπεια της ακυρώσεως κανονιστικής πράξεως, το περιεχόμενο της οποίας εξαντλείται στο παρελθόν (1.8.2012 έως 30.11.2014), η διάγνωση της αντισυνταγματικότητας του άρθρου 86 παρ. 2 και 3 του ν. 4307/2014 δημιουργεί στη διοίκηση την πρόσθετη υποχρέωση να μεριμνήσει για τον τρόπο καταβολής των χρηματικών ποσών που αντιστοιχούν στη διαφορά μεταξύ των αποδοχών που τα

στελέχη των ενόπλων δυνάμεων ελάμβαναν, βάσει του μισθολογίου του ν. 4307/2014, για το διάστημα που έπεται του χρόνου μέχρι του οποίου εκτείνεται η κανονιστική ρύθμιση της ακυρωθείσης υπουργικής αποφάσεως, δηλαδή για το μεταγενέστερο της 30.11.2014 χρονικό διάστημα, και των αποδοχών που έπρεπε αυτοί να λαμβάνουν βάσει των άρθρων 50 και 51 του ν. 3205/2003 (Α' 297). Η υποχρέωση αυτή αποτελεί αυτόθροη συνέπεια της αντισυνταγματικότητας των διατάξεων του ν. 4307/2014 και της αναβίωσης των ειδικών μισθολογικών διατάξεων του ν. 3205/2003, όπως αυτές ίσχυαν προ της τροποποίησής τους με τις αντισυνταγματικές διατάξεις του νεότερου νόμου, τις οποίες η Διοίκηση έπρεπε να θεωρήσει ως ισχύουσες και να καταβάλει στους στρατιωτικούς για τον εφεξής χρόνο τις αυξημένες αποδοχές που δικαιούνταν κατ' εφαρμογήν τους. Με το ανωτέρω πρακτικό, κρίθηκε, περαιτέρω, ότι η εκ της ακυρωτικής αποφάσεως υποχρέωση συμμορφώσεως οριοθετείται από την ευχέρεια που απολαμβάνουν ο νομοθέτης και, κατ' εξουσιοδότηση αυτού, η κανονιστικώς δρώσα διοίκηση περί καταρτίσεως νέου μισθολογίου για τα στελέχη των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας, το οποίο πρέπει, πάντως, να πληροί τα κριτήρια που τέθηκαν με τις αποφάσεις της Ολομελείας και, ότι ο νομοθέτης, κατ' ενάσκηση της ευχέρειας αυτής, προέβη με τον ν. 4472/2017 (Α' 74/19.5.2017) στη θέσπιση νέου μισθολογίου για τους στρατιωτικούς και τα στελέχη των σωμάτων ασφαλείας (άρθρα 123 - 127), η ισχύς του οποίου ανατρέχει στην 1.1.2017, ημερομηνία από την οποία πρέπει να θεωρούνται καταργηθείσες οι διατάξεις των άρθρων 50 και 51 του ν. 3205/2003. Με τα δεδομένα αυτά, κρίθηκε, με το ίδιο πρακτικό, ότι ως προς τον καθορισμό των αποδοχών των εν ενεργεία στελεχών των ενόπλων δυνάμεων για το μεταγενέστερο της 1.1.2017 χρονικό διάστημα, επί τη βάσει του νεότερου νόμου, το Τριμελές Συμβούλιο δεν μπορεί, κατ' αρχήν, να υπεισέλθει στην έρευνα του εάν αυτές είναι οι προσήκουσες, διότι τα σχετικά ζητήματα, αναγόμενα στη συνταγματικότητα του νεότερου αυτού νόμου, αποτελούν αντικείμενο νέας δίκης κατόπιν ενδεχόμενης ασκήσεως των καταλλήλων ενδίκων βοηθημάτων και ότι περιορίζεται, ως εκ τούτου, κατά χρόνον, η

υποχρέωση συμμορφώσεως της Διοικήσεως, καθ' ο μέρος αφορά τον πέραν του καλυπτόμενου από την ακυρωθείσα κανονιστική απόφαση χρόνου (1.8.2012 έως 30.11.2014), στο χρονικό διάστημα από 1.12.2014 έως 31.12.2016.

4. Επειδή, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, αντίγραφο του ως άνω 4/2018 πρακτικού συνεδριάσεως του Τριμελούς Συμβουλίου Συμμόρφωσης του Συμβουλίου της Επικρατείας κοινοποιήθηκε στον Υπουργό Οικονομικών στις 7.2.2018 (βλ. τη σχετική έκθεση επιδόσεως της επιμελήτριας του ΣτΕ Ειρήνης Γιαννούτσου). Μετά την εν λόγω κοινοποίηση περιήλθε στο Συμβούλιο Συμμόρφωσης το υπ' αριθ. πρωτ. 2/74654/ΔΕΠ/18.10.2018 έγγραφο του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών στο οποίο αναφέρεται ότι το Υπουργείο Οικονομικών θα προχωρήσει σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης των αναγκαίων νομοθετικών διατάξεων, για τη συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις 1125/2016, 1126/2016, 1127/2016 και 1128/2016 αποφάσεις της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας και ότι για το λόγο αυτό στο προσχέδιο του προϋπολογισμού 2019 έχει εγγραφεί σχετική πίστωση προς κάλυψη της προκαλούμενης δαπάνης (σελίδα 21, ενότητα: πιστώσεις υπό κατανομή, όπου αναφέρεται ότι περιλαμβάνεται πρόβλεψη ύψους 800 εκατ. Ευρώ (σε καθαρή βάση) για την εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων που αφορούν την καταβολή αναδρομικών αποδοχών).

5. Επειδή, κατόπιν των ανωτέρω, εξακολουθεί η διαγνωσθείσα με το 4/2018 πρακτικό παράλειψη της Διοικήσεως να συμμορφωθεί προς την 1125/2016 ακυρωτική απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας. Ενόψει, όμως, του ανωτέρω εγγράφου, από το οποίο προκύπτει ότι η Διοίκηση έχει εκκινήσει τη διαδικασία συμμορφώσεως, το Συμβούλιο κρίνει, σύμφωνα με τα τελευταία εδάφια των άρθρων 3 παρ. 1 του ν. 3068/2002 και 3 παρ. 2 του π.δ/τος 61/2004, ότι πρέπει να αναβάλει την εξέταση της υπό κρίση αιτήσεως και να παράσχει στη Διοίκηση, ως τελευταία ευκαιρία πριν την επιβολή κυρώσεως, νέα προθεσμία μέχρι τις 23 Ιανουαρίου 2019 προκειμένου να έχει μέχρι τότε ολοκληρωθεί η

αρξαμένη διαδικασία και να έχει χωρήσει πλήρως, κατά τα προεκτεθέντα, συμμόρφωση προς την ακυρωτική απόφαση.

Για τους λόγους αυτούς

Αναβάλλει την εξέταση της υπό κρίση αιτήσεως για την συνεδρίαση της 23ης Ιανουαρίου 2019.

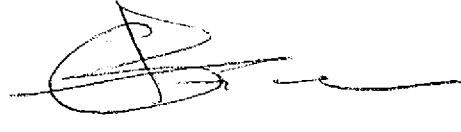
Καλεί εκ νέου το Υπουργείο Οικονομικών να συμμορφωθεί πλήρως προς την 1125/2016 απόφαση της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας μέχρι την ανωτέρω ημερομηνία.

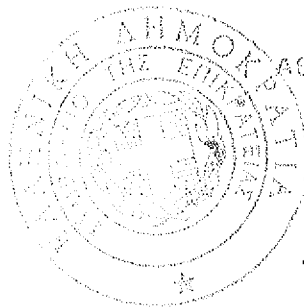
Το παρόν πρακτικό εκδόθηκε στις 12 Νοεμβρίου 2018.

Ο Προεδρεύων Αντιπρόεδρος

Ι. Γράβαρης

Η Γραμματέας

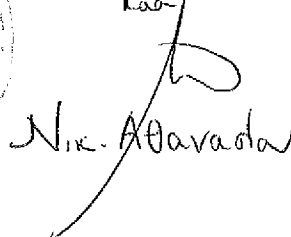

ΕΛ. Γκίκα

ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ

Αθήνα 27/11/2018

Η Γραμματέας
Κασ

Νικ. Αθανασίου